

*Žulj po žulju, utuk do utuka.
Pita Hristos svog neposlušnika:
Je l' sve dobro, pa da te opraštam?
— „Sve je dobro, milom tebi hvala!
Al' kajgana skupo me je stala.”*

Kako je Zmaju prošle godine bila 150. obljetnica rođenja, rođen je 24. studenoga

1833., a ove mu je godine 80. obljetnica smrti, umro je 3. lipnja 1904. u Kamenici, ugodna je podudarnost što nam je upravo prigodom svojih jubileja dao ključ za rješavanje te zagonetke.

Stjepan Babić

OSVRTI

PORODIČNA I OBITELJSKA ANAMNEZA

Pregled bolesnika liječnik započinje uzimanjem anamneze (grč. *anamnēsis* = sjećanje), čija je svrha da se informira o njegovoj sadašnjoj bolesti; preboljelim bolestima; radnim i socijalnim prilikama te naslijeđu, da bi na temelju dobivenih podataka mogao pravilno usmjeriti kliničke, rendgenske i ine instrumentalne preglede i laboratorijske pretrage, i što prije postaviti ispravnu dijagnozu. Pošto se informirao o bolesnikovim glavnim tegobama, sadašnjoj bolesti i uzeo osobnu anamnezu, liječnik prikuplja podatke o preboljelim i sadašnjim bolestima bolesnikove rodbine u uzlaznoj lozi (preci, djedovi, bake i roditelji), pobočnoj (stričevi, tetke, ujaci, rođaci) i silaznoj (djeca, nećaci-ke, unučad itd.)¹. Taj dio anamneze jedni medicinski pisci nazivaju *obiteljska anamneza* (Simunić, I. H. Botteri, Reiner, V. Vuletić, Lopašić, Vidaković, Drobnjak, Antonini, Novak), drugi pak *porodična anamneza* (Dogan, Kansky), a V. Vuletiću su to i istoznačni nazivi². Naglasak je dakle u ovom dijelu anamneze na otkrivanju postojanja u rodbine nasljednih bolesti,

odnosno bolesti u kojih se nasljeđuje sklonost obolijevanju od njih. Stoga se nameće pitanje da li prvi član naziva *obiteljska anamneza* svojim logičkim značenjem odgovara pojmu koji označava? Primarno je značenje riječi obitelj „stan, kuća, mjesto gdje se obitava”³, a izvedeno je od glagola obitati (<* obvitati; uspor. obitavalište) koji je u nas potvrđen u značenju „stanovati” već u XV. stoljeću⁴. To je značenje s vremenom prošireno na one koji zajednički žive u stanu ili u kući, tj. na roditelje i njihovu djecu⁵. Riječi *porodica* prvotno je pak značenje vezano uz glagol roditi, pa je u starijih pisaca nalazimo u značenju „majka”, tj. žena koja rada, koja je roditeljica⁶. To je značenje kasnije prošireno na ono što se porodilo, tj. na sinove i kćeri, unučad i prauučad, dakle na potomstvo, rod, rodoslovlje⁷. Kako liječnika u ovom dijelu anamneze zanimaju podaci o preboljelim i sadašnjim bolestima bolesnikovih krvnih srodnika, tj. rodbine⁸,

³ Akademijin rječnik, tom VIII., Zagreb, 1918., str. 360.

⁴ P. Skok: Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika, sv. II., Zagreb, 1972., str. 537.

⁵ Akademijin rječnik, tom X., Zagreb, 1931., str. 869.

⁶ Isto.

⁷ M. Moguš: Obitelj i porodica, Jezik, XXI., str. 155–156.

⁸ M. Hraste: Nazivi za rodbinu i svojitu, Jezik, V., str. 1–4.

¹ Medicinski enciklopedija, I, Zagreb, 1967., str. 145.

² V. Vuletić: Obiteljska anamneza internih bolesnika, Zagreb, 1965., str. 189.

a ne zanimaju ga podaci o bolestima osoba koje s njim žive; stanuju u istom stanu ili u kući, to pojmovnim značenjem točan naziv za taj dio anamneze jest *porodična anamneza*. Navedeno možemo zorno predočiti i potvrditi sljedećim primjerom: supruga i ja živimo u istoj obitelji, ali smo potomci različitih porodica pa nismo krvni rod, tako da nemamo slične nasljedne osobine. Naša su pak djeca udata i oženjena i žive sa svojim obiteljima, ali su potomci iste porodice, tj. rodbina, pa imaju slične nasljedne osobine. No, to nikako ne znači da je naziv *obiteljska anamneza* suvišan u hrvatskom medicinskom nazivlju. Naprotiv, on je neophodan jer označava pojam čiji je sadržaj uzimanje podataka o preboljelim i sadašnjim bolestima osoba koje s bolesnikom obitavaju, tj. stanuju u istom stanu ili u kući, što je značajno za pravodobno otkrivanje oboljelih od različitih prijenosnih zaraznih bolesti (tuberkuloza, ospice, trbušni tifus i dr.) i kliconoša, s kojima je bolesnik bio u svakodnevnom izravnom ili posrednom dodiru i stoga izložen infekciji i mogućnosti obolijevanja. Podaci dobiveni uzimanjem obiteljske anamneze od takvih bolesnika često usmjere na bitne preglede i laboratorijske i druge pretrage za otkrivanje prirode bolesti, ili štoviše, omogućuje liječniku postavljanje ispravne dijagnoze i u fazi nedostatno razvijene ili atipične kliničke slike bolesti.

Mate Mihanović

O KRIVULJI 2. REDA

U 1. broju 30. godišta časopisa Jezik, članak R. Kalmete u kojem se imenici *ravnodnevice* daje prednost pred imenicom *ravnodnevnica*, ponukao me je da se osvr-

nem na jedan već stari primjer iz matematičkog nazivlja.

Za *krivulju 2. reda* (presjek stošca ravninom) postojao je stari domaći naziv *čunjösječnica*, a upotrebljavana je i tuđica *konika* (grč.). U novije vrijeme jezikoslovci su unijeli promjenu u tu riječ, te se odjednom pojavljuje riječ *čunjösječica*, a naziv *čunjösječnica* je izostao (Rječnik MH/MS, 1967). Takav naziv ima sasvim promijenjen smisao, te je ta riječ praktički izbačena iz hrvatskoga jezika. Matematičari, naime, u nastojanju da izbjegnü nespo- razum, pišu sada *konika*, a to je šteta.

O čemu se radi? Stožac (čunj) možemo presjeći ravninom u krivulji 2. reda. Ona koja siječe (ravnina) jest *čunjösječica*, a *mjesto* presjeka (krivulja), kad već ne može biti *čunjösječnica*, neka bude *konika*. Valja priznati da između ravnine i *krivulje* postoji velika razlika.

Možda će sve biti jasnije na jednom analognom, ali nematematičkom primjeru. Iz već spomenutog Rječnika citiram: *kovač, zanatlija koji kuje ...* Zatim nalazimo: *kovačica, kovačeva žena*, a vjerujem da bi tako trebalo nazvati i *ženu koja kuje*. I treće: *kovačnica, mjest gdje se ...* (kuje). Mislim da je sada jasno.

Koliko god bilo možda opravdano modificirati neku riječ, ne smije se dopustiti gubljenje smisla, jer je tada izgubljena i riječ. Iako nisam jezikoslovac, usuđujem se predložiti – vratimo čunjösječnicu.

Branko Kučinić

1 KOLOSJEK DO 5 KOLOSJEK

Na željezničkome Glavnom kolodvoru u Zagrebu, glavnome gradu SR Hrvatske, u polasku i dolasku vlakova dočekuju nas lijepo oblikovane ploče s ovakvim